

افلام شرق کا وچار

پیش خدمت ہے کتب خانہ گروپ کی طرف سے
ایک اور کتاب ۔

پیش نظر کتاب فیض بک گروپ کتب خانہ میں
بھی اپلوڈ کر دی گئی ہے

<https://www.facebook.com/groups/1144796425720955/?ref=share>

میر ظہیر عباس روستمانی

0307-2128068

@Stranger ❤️❤️❤️❤️❤️❤️

مسترحم

ڈاکٹر احمد حسین قریشی قلعہ داری

اقبال اکادمی پاکستان لاہور

پس چہ باید کرد اے اقوامِ شرق
وَا منظوم پنجابی ترجمہ

اقوامِ شرقِ دا وچار

ڈاکٹر احمد حسین قریشی قلعہ داری

اقبال اکادمی پاکستان ۰ لاہور

جملہ حقوق محفوظ

ڈاکٹر وحید قریشی
ڈائریکٹر، اقبال اکادمی لاہور

ناشر:

۶۱۹۹۳

اشاعت اول:

۵۰۰

تعداد اشاعت:

۳۵ روپے

قیمت:

مطبع

میسرز سعادت آرٹ پریس

ایمٹ روڈ لاہور

فہرست مضامین

دیباچہ

- ۵
- ۹ ۱۔ مُتِ رَحْمِ دِی گُل
- ۱۱ ۲۔ کتاب دے پڑھن والیاں دے ناں
- ۱۳ ۳۔ تمہید
- ۱۷ ۴۔ جگ چمکانے والے سورج دے نال گلاں
- ۱۹ ۵۔ کلیمی حکمت
- ۲۳ ۶۔ فرعونی حکمت
- ۲۷ ۷۔ لا الہ الا اللہ
- ۳۱ ۸۔ فقر دیاں شانیں
- ۴۱ ۹۔ رب دا آزاد بندہ
- ۴۵ ۱۰۔ شریعت دے بھیت
- ۵۱ ۱۱۔ ہندیاں دے دو پھیرتے رونا
- ۵۵ ۱۲۔ حال دیاں سیاستاں
- ۶۱ ۱۳۔ اُمتِ عربیہ نال کچھ گلاں
- ۶۷ ۱۴۔ دسویں مشرق والیوں کو کہن کیہری گل کریتے
- ۷۵ ۱۵۔ حضور رسالت مآب اگے عرضاں

ویباچہ

ڈاکٹر احمد حسین قلعداری داناں پنجابی ادب نال دل چسپی رکھن والیاں واسطے
 ویراناں نیئیں تے اوہناں داتن زبانوں وچ ایم لے ہوناتے دو وچ پی ایچ ڈی ہونا۔
 اوہناں دے مشرقی علماں بارے جانکار ہون دا اک گھڑواں ثبوت اے۔ قلعداری
 صاحب نے پنجابی ادب دے بارے وی بہت کجھ لکھیا اے تے بڑے کھوج کھوجے
 نیں۔ پنجابی، اردو، فارسی تے عربی وچ شاعری وی کیتی اے تے تاریخ گوئی دے
 مندرے جارہے فن دی زندگی نشانی نیں۔

علامہ اقبال دے فارسی کلام نوں پنجابی وچ ڈھالنا وی اوہناں دی
 طبیعت دا اک نکھیر وارا رنگ اے۔ اوہناں ۱۹۷۶ وچ مسافر تے اسرار
 خودی دا پنجابی نظم وچ ترجمہ کیتا تے گلشن راز جدید تے بندگی نامہ نوں پنجابی نظم
 وچ ۱۹۸۴ وچ ڈھالیا، تے ہُن "پس چہ باید کرد" اے اقوام شرق" نوں پنجابی
 نظم وچ پنجابی نال تے علامہ صاحب نال پیار رکھن والیاں، دی جھولی پارہے نیں۔
 حالات دی ستم نظریفی اے کہ جس ملک دی سرکاری زبان صدیاں توں فارسی
 چلی آرہی سی اج اوس دے کالجوں سکولوں تے یونیورسٹیاں وچ فارسی پڑھن والیاں
 دی تعداد نوں دن گھٹدی جا رہی اے تے ایسے کر کے میرے خیال وچ ایہ ضروری
 ہوندا جا رہیا اے جے علامہ اقبال دیاں فارسی شعراں نوں مقامی زبانوں وچ ڈھال
 کے لوکاں واسطے اوہناں دے شعراں نوں تے شعراں وچ چھپی ہوئی سوجھ بوجھ
 سمجھن تے جانن وچ آسانی پیدا کیتی جاتے تے ایسے توں قلعداری صاحب تے

پاکستان اقبال اکیڈمی دا ایہہ ادم اس قابل اے جے اوس نوں سرسرایا جائے۔
 ایس مثنوی دا ترجمہ اچ توں دس گوسال پہلاں اک ہور سچن (منظور شاہ)
 وی کیتا سی تے اوہ ترجمہ ہزم اقبال ولوں چھاپے چڑھیا سی۔ پرایڈے وڈے صوبے
 وچ اک دو ترجمے کسے شمار قطار وچ نیں آوندے تے ضرورت سی جے ایس مثنوی
 وچ دیاں سوچاں نوں فیر کے پنجابیاں اگے پیش کیتا جائے تاں جے صوبہ پنجاب دے
 وسنیکاں نوں چیتے آوے جے مشرقی مُکال بارے جہناں توں علامہ صاحب دی
 مراد زیادہ تر مسلمان ملک ای سن علامہ صاحب کی سوچیا سی تے کی مَتاں دتیاں
 سن کیوں جے مَت ای بندیاں نوں سدھے راہ پاسکدی اے تے ایس نوں کہند
 نیں جے "سوہیا نے اکومت"۔

"مترجم دی گل" دے سزاویں ہیٹھاں قلعہ داری صاحب آپوں دی گل نوں
 ایس طرح ای ٹوریا اے جے اسلامی دنیا دے حال احوال ویکھ کے بڑے چرتوں
 دل وچ خواہش سی جے لوکاں دی راہنمائی لئی کجھ لکھیا جائے جدھے توں شاید ایہہ مونی
 ماری ملت فیر اپنے راہ پدھرے کرے تے دنیا دیاں قوماں وچ فیر اک واری اپنا سر
 اُچا کر کے رہن دے ڈھنگ سکھ جائے۔

ترجمہ بارے وی ادھناں اپنا روئے ظاہر کیتا اے جے علامہ اقبال ہوراں دے فارسی
 شعراں دا پنجابی شعراں وچ ترجمہ کر دیاں "لفظاں دی رعایت مد نظر نہیں رکھی گئی۔"
 کلام دا مفہوم پنجابی زبان وچ بیان کرن دی کوشش کیتی گئی اے۔ ہر زبان دا اپنا اک
 لہجہ تے اپنے محاورے ہوندے نیں، لفظ دا لفظ ناں ترجمہ معنی اکھواندا اے ترجمہ
 نیں ہوندا۔ ایس واسطے کلام دا مفہوم مد نظر اے معنی نیں۔

اپنے ایس اصول نوں قریشی ہوراں کتھوں تک نبھایا اے ایس دا اندازہ پڑھن والیاں
 نوں آپ ای پڑھن توں بعد پتہ لگ جائے گا۔ میں ادھناں دے ترجمے وچوں کجھ مثالیں
 پیش کرناں۔

کتاب پڑھن والیاں دے ناں "ہیٹھاں دے دو شعر ویکھو
 عشق دے ملکوں تازہ فوج لیاواں کرے چڑھائی
 پاک حرم دل دھاوا کر کے آئے عقلاں والے
 دنیا دار نہ جانن ہرگز اصل حقیقت ایہدی!
 جھل دی چادر بہتی سوہنی سجدی عقل دوانے
 ایسے طرح تمہید "شکلے دے شعراںج شروع ہوندے نیں ے

رومی پیرا وہر شد میرا جس اندر رشنائی
 عشق تے مستی وی رب دتی بے جس نوں اگوائی
 منزل بن دی اسماناں دے تاریاں نالوں اچی
 خیمے اوہدے وچ رہناں بے کہکشاں دی سچی
 سینا اس دالشکاں مائے جس وچ نور قرآنی
 ہم دا جام ہووے شرمندہ تک اوہدی تابانی
 ایس نوں اگلے سزناویں دے ناں ایں "چمک چمکاؤں والے سوز دے
 نال گلاں"۔ ایس نوں قریشی صاحب ایس طرح نور دے نیں ے
 اے شاہ چڑھدیوں چڑھنے والے اے سوز نورانی
 ہر ذرے نوں جگ دے اندر توں دتی تابانی!
 سوز سرور ترا پیدا دے اندر کل وجوداں
 ہر پوشیدہ شے وچ تیرے پاروں ذوق نموداں!
 "حکمت کلینی" والی گل نوں اوہناں ایس طرح بیان کرن دامنڈھ بدھا اے ے
 جدوں نبوت حق دی، کوئی کدھرے گل سناوے
 بندہ اوہدا بادل شاہی نوں ٹھڈے مارا ڈاوے

اوہدیاں وچ نگاہواں شاہی محل پرانے کھولے
 غیراں دے او حکم نہ منے غیرت اوہدی بولے
 ایس آخری مصرعے توں ترجمے دی اک ایہہ خوبی وی سامنے آؤندی ہے
 اک پینڈو رہتل نال تعلق رکھن پاروں مترجم نے تھاں تھاں پنجابی دیاں اوہ
 ترکیباں ورتیاں نے اوہ محاورے استعمال کیتے تے جیہڑے ابجے شہریاں لئی
 اوپرے نیئیں جوئیں "غیرت اوہدی بولے" "سٹھٹھ" "بڈھے ٹھیرے"۔
 ایسے طرح "بندگان آب و گل" دا ترجمہ "مٹی دے متانے" وی مینوں بڑا
 پسند آیا اے تے "دادہ اند" نوں "خاص جنابوں" دے کے "وچ ڈھالنا وی۔
 مینوں امید اے جے ۔ ۔ ۔ ۔ اک مفید اضافہ۔

شریف کنجاہی

پیش خدمت ہے کتب خانہ گروپ کی طرف سے
 ایک اور کتاب ۔

پیش نظر کتاب فیس بک گروپ کتب خانہ میں
 بھی اپلوڈ کر دی گئی ہے 📖

<https://www.facebook.com/groups/1144796425720955/?ref=share>

میر ظہیر عباس روستمانی

0307-2128068 📞

@Stranger ❤️ ❤️ ❤️ ❤️ ❤️ ❤️ ❤️

مترجم دی گل

اسلامی دنیا سے حال احوال دیکھ کے بڑے چرتوں دل وچہ غماش
سی جے اہنناں لوکاں دی رہنمائی لئی کچہ لکھیا جاوے چہ دھے توں شاہ
ایہہ موتی ماری ملتنا فیر اپنے راہ سدھرے پدھرے کولے تے
دنیا دیاں قومیاں وچ فیر اک واری اپنا سر اچا کر کے رہن سہن دے
ڈھنگ سکھ جائے۔

دل دی ایہہ آس دل وچہ ای رہی تے ہمتاں جواب دے کیا
بڑیاں ڈوہنگیاں سوچاں وچہ ساں، اپن چیت خیال آیا ہے ایہہ
جیہے کچہ حال احوال حضرت علامہ ڈاکٹر مسر محمد اقبال چہ ہوراں دی
کسے سمے دیکھے تے لوکاں نوں غفلت توں جگان لئی اک مثنوی
”پس چہ باید کردا سے اقوام شرق“

لکھی میں سوچیا کیوں نہ اہدا ای پنجابی عام لوکاں دی زبان وچہ سوہنا
تے ستھرا ترجمہ کرتا جائے۔

رب دا کرن ہو یا تے آج مورخہ ۲۴ اگست ۱۹۸۶ء نوں
اتوار دے دن ڈیگر ویلے پھٹیاں دناں وچہ ایہہ ترجمہ مکمل ہو گیا

تے دل دی آس پوری ہوتی۔

ایہ ترجمہ علامہ سر محمد اقبال ہوراں دے فارسی شعراں دا
پنجابی شعراں وچہ کیتا گیا اے۔ لفظاں دی رعایت مد نظر نہیں
رکھی گئی۔ کلام دا مفہوم پنجابی زبان وچہ بیان کرن دی کوشش
کیتی گئی اے۔ ہر زبان دا اپنا اک لہجہ تے اپنے محاورے ہوندے
لفظ دا لفظ ناں ترجمہ معنی اکھواندا اے ترجمہ نہیں ہوندا۔ ایس واسطے
کلام دا مفہوم مد نظر اے معنی نہیں آسے واسطے ایہ ترجمہ کوئی لغت دی
کتاب نہ سمجھا جائے۔

احمد حسین احمد

۲۷ اگست ۱۹۸۶ء - گجرات

کتاب پڑھن والیاں دے ناں د

عشق دے ملکوں تازہ فوج لیاواں کرے چڑھائی
پاک حرم دل دھاوا کر کے آئے عفتلاں والے

دنیا دار نہ جانن ہرگز اسل حقیقت ایہدی
چہل دی چادر بہتی سوہنی سجدی عقل دوست

میں اس چہل سببوں پتلا اس اد چیری تھالویں،
عقل طواف کرے اس گھر دا عین سعادت پہاڑے

ایہہ گل چھڈ حساب کتاب حسد دا ناہیں کوئی!
مومن بندے دی اکھ نری قیامت ہر ہر حالے

تمہیں

۱۵۔
 رومی پیرا وہ مرشد میرا جس اندر رشنائی
 عشق تھے مستی دی رب دتی ہے جس بنوں کو اپنی
 منزل جس دی آسمانوں سے تاریاں توں دی اچی
 نیمے اوہدے سے وہ چہ طناب ہر کہکشاں دی سچی
 سینہ اس دالشکاں مالے سے جس وہ نور فستردنی
 جہم دا جام ہوئے شرمندہ تاک او صدی تابانی
 نے نواز اس پاک نژاد سے سچے سخن الائے
 فیہ اوہنے نے دل میرے اندر شور سچیرے پائے
 اکھے جاناں نے ہن پالنے ہن اسرار الہی
 مشرق والے جاگ پئے نے چھڈ دتی گھونگای
 اپناں اندر اٹھ کے جذبے نویں نروسے آئے
 چر دے گلیں گلا نویں اپنے اپناں توڑ وکھائے
 کی کر توت وکھائے آکے اسدنگی داناواں
 تیرے باہجہ نہ جانے کوئی ایہہ دھپیاں چھانوں

ابرہیم خلیل اللہ دے وانگوں بن مستانہ
 دیلا آکھے ہر پرانا ڈھانہ دے توں بت خانہ
 سچے جذبے پادلاں وچ جگ وچ قومیاں جیوں
 احمق لوک اہنوں چہل آکھن عقلوں خالی تھیوں
 کوئی قوم نہ بیٹھ آسماناں ہے ابھی آئی !
 جہنم من دے چہل بغیروں عزت ہو دے پائی
 مومن عزم توکل پاندوں جگ وچ ت ساہر تھیوے
 جو ایہہ گرنہ جانے کافر دنیا دار سد پوے
 چنگے مندے کم دی ساری ٹھیک حقیقت جانے
 اک چہاٹی دے نال ادھیڑے جگ دے تانے ہانے
 پہاڑ ابدے راہ اندر آکے بن جانے نئے رانی
 ہو دے اوہنے بکل وچ قیامت اک چھپائی
 آپی میرے فے خانے توں دو گھٹ یار پیارے
 چھڈ پرانے طور طریقے ٹور لوں کم سارے
 باگے دے وچ خوشبو وانگوں اوہے رہ توں یارا
 رنگاں راگاں دے وچ رہ کے رنگوں کریں کنار
 قیرا بہ زمانہ دل دے بھیت ذرا نہ جانے
 دین ابد غیر اللہ والی ہر حرب ٹھیک کھانے

فلسفیاں تول دی ایہدی سمجھ نہ کوئی آئی
 فکر اہناں نے اپنی مٹی پانی وچہ کھپائی
 دل دے نوروں اکھاں دے وچ نہ پائی رشنائی
 ایہو ڈٹھا جگ وچہ ہر شے پسلی نیسلی آئی
 واہ اوہ مرد خدا دا جیہڑا دل کدھرے نہ لائے
 غیہ اللہ دے پھندن ساہے تن توں توڑ مکائے
 شیراں دے دل کوں دلیری سمجھ نہ مجھیاں گانواں
 رگ شیراں دی شیر کچھانن تینوں کھول سناواں
 سفلیاں توں کہ اپنا حستہ پانی دکھرا بھسائی
 بھانویں روم تے تے وی ہووے کول اہناں دی شہابی
 یوسف ساڈے نوں جے کوئی گرگ اٹھا لے جاوے
 بہتر ہے جے نامداں دے ستھ ای وک کے آوے
 دنیا دار ایہہ گل نہ سمجھن نہ ایہہ راز پچھانن
 ریشم دی کی قیمت بورے اُننے والے جانن
 عجمی کسے نے کیڑا ای سوہنا ہے سی شعر سنایا
 جہدیاں تاثیراں نے میسدا لوں لوں سی گرما یا
 "نالہ عاشق دا لوکاں دے کسناں وچ انج آوے
 جیوں کوئی بانگ مسلماناں دی یورپ وچ سنائے" (شاعر عجمی)

دین سیاست دے اک واری فیر سنا دے معنے
 اہل حق نوں فیر سنا دے ایہہ دوونکتے کہنے
 غم کھائیں پر غم و ناریاں کولوں کج نہ کھائیں
 دانے لوکی غم کھاندے سے جاتک دودھ ملائیں
 خرقہ موہنڈے رویشاں دے بھار دسیند بھارا
 توں صبا دے وانگوں پھل توں سے خوشبوی یارا
 توں اک شہوہ سمندر جنگل بیلے دل کر دھا دے
 جے شبنم این تال پھلاں دے چہرے دے صو لھا دے
 حق دے راز خرا دیاں بندیاں توں پوشیدہ تاپیں
 روح مومن دی کس نوں اکھن ہے معلوم تاپیں
 قطرہ شبنم دا جس دے اپنی شان دکھا دے
 اپنا عفرہ اوہ کسے دے ہتھوں کدین کھلا دے
 راز خودی دا پا کے اپنے دل اندر بہہ جا دے
 اسماناں دی خلوت و چوں ڈیر اڈنڈا جا دے
 دریاواں دی جانب اوہنے کدی نہ پہاٹی پانی
 اپنی ذات سیسی اندر اوہنے کدی چھپا پی
 جلیج سویرے دی بگل چوں ٹپ کے باہر آوے
 نورس غنچے دے منہ اونٹے آوہ پا دے

جگ چمکانے والے سورج دے نال گلان

اے شاہ چڑھدیوں چڑھنے والے اے سورج نورانی
ہر ذرے نوں جگ دے اندرتوں دتی تابانی
سوز سر و ترا پیادے اندر کل وجوداں
ہر پوشیدہ شے وچ تیرے پاروں دق بندیاں
دست کلیمی تالوں و دھکے چمکان ماری جاو
تیری سونے دی بیڑی وچ چاندی دے دریائے
تیرے پر نور توں جن چمکے چمکان نوں رشنائی
پتھر دے دل اندر موتی چمک تیرے توں پانی
زر گس دے پھل اپنے او توں پرے پاؤ گاؤں
تماں تیری رشنائی کوں سخت نصیبے پاؤں
خوش آئیوں توں لے آیا ایں میریاں آس مرادیاں
ہر رکھ تے قوں سنیا والیاں تازہ کتیاں یاداں
توں آساں دا چڑھد سورج میں دن ڈھلیا ہویا
دیوا بال میرے دل اندر جاگ پوسے دل مویا
میری موتی مٹی توں قوں نور و نور بستارے
اپنیاں لشکاں اندر مینوں نال پیار چھپا دے

تماں مشرق دیاں کالیاں راتاں دی نکل دیں چاٹیاں
 مشرق دے حرم دیاں دے دل روشن کراں اگاڑاں
 میرے نغمیوں ہوں بٹھٹھے ٹھٹھے پنہ دے حامی
 نویں دھاڑے آدن ہے نہ کجراہنماں وچ حسامی
 ساڈی سوچ آزاد ہووے استرنگی تدبیریں
 نویں بہار وکھاواں اپنے نغمیاں دی تاشیں
 ذکر الہی نال ای ساہواں اندر گرمی آوے
 بس پاکیزہ فکر سببوں آزادی من پہاڑے
 قوم کسے دی سوچ اندر جال ہووے بھیر نمایاں
 خالص سونا کھوٹا سکد بن جاندا ہتھ لایاں
 سینیاں دے وچ مر جاندا اے قلب سلیم اہنماں دا
 سدھارا کہراہ دیوے منزل دل نہ جاندا
 جگ دے اندر حرب ضرب دی اوہ کج قدر نہ جانے
 اکھ اوہدی سکھیا اپنے وچ جیون ٹھیک پھانے
 اوہدے دریاں دے اندر گرمی نہ اٹھن موجاں
 مٹی دے وچ اوہدے موتی رلدے پان نہ سوچاں
 سب توں پہلاں سوچ اپنی دی چنگی میل گوانی
 مڑ تعمیر فکر دی کرنے وچ آوے آسانی

حکمتِ کلیمی

جدولِ نبوت حق دی کوئی کدھرے گل سناوے
 بندہ اوہدا بادشاہی نوں مٹھڑے ماراڈاوے
 اوہدیاں وچ نگاہاں شاہی محل پرانے کھولے
 غیراں دے اوہ حکم نہ منے غیرت اوہدی بولے
 اوہدی صحبت ہر کچے کوں دل وچ پکیاں پلے
 اوہ دنیا وچ اک نواں ای رولا آن دکھائے
 آکھے راہ خدا داسدھا حص ہوس توں خالی
 نہ پابند کسے دا ہوندا حق دا بندہ عالی
 اوہدے ونروں شاخ انگوریں وچ ہوں چنگیاڑے
 اوہدے پاروں مٹھ بھڑے مٹی وچ ہوں لشکارے
 اوہ قرآن داسچا معنی اوہ جب سربل کہاندا
 فطرۃ اللہ دا اوہ حامی جگ اندر بن جاندا
 اوہدی حکمت دودھ کے دسدی عقلوں تے تیریں
 امت اک نرالی اٹھے اس دے پاک ضمیریں

اوہ شہنشاہ کوڑنہ اوہنوں تختاں تاجاں والی
 اوہنوں کوڑنہ فوجاں وی نہ کوڑ حنرا جاں والی
 اوہدی اک نگاہ حنزاں نوں باغ بہار بناوے
 مکے دی تلچھٹ وچ تلخی دودھ شرابوں آوے
 اوہدی آہ فخر ویلے وی جسیوں رُپ سنوارے
 اوہدی صبح سہانی اندر رحمت دے لشکارے
 اوہدے زور طوفاناں وانگلوں بحر و برتے چھاندے
 اوہدی اک نگاہ نے جگ وچ نویں پیام لیا ندے
 حق دا حکم سناوے دل وچ خوف ذرا نہ کھاوے
 آدم دے اوہ سینے اندر دل دا زور دکھاوے
 دے اے سلیم ورضا دا جذبہ بندے دے تاپیں
 دیوے وانگلوں اوہدیاں روشن دسن پاک ادھیں
 سمجھ نہ آوے اوہ دنیا وچہ کی جسا دو کر جانا
 اینویں دسدا روح نویں اک جہاں دے وچہ پاندا
 اوہدی صحبت مٹی تاتیں موتی کر دکھلاوے
 حکمت اوہدی خالی جیبیاں نال زراں بھر جاوے
 ہر عاجز درماندے نوں اوہ کہے اٹھ او شیر جانا
 پہنچ کے دور وکاتوں ایٹھے ہر مسبود پرانا

توں مولاد ا بندہ بن جا چھڈ افسوں پرانے
 کہہ رب اعلیٰ اولیٰ ساڈا اوہدے حکم سہانے
 جے کر لوڑ فقر دی ہوئے سکھ بھکھ وچ خوش رہنا
 چھکا نہیں ہر حالے اندر دولت مال تے گہنا
 نہ چاندی نہ سونا رکھ کے عزت پائے بندہ
 صدق اخلاص نیازوں سوزوں دردوں حال اے چھکا
 اے زندہ دل بندے چھڈ دے توں شاہاں دل پھیرے
 اپنا آپ سنبھال نہ پھیرے محلاں گرد چنگیرے
 اپنے خاص مقاموں ہٹ کے توں اے حال بجایا
 چھڈ عتباں دی جا الاں دی تھساں ڈیرا لایا
 باگاں وچ جمن اور اچی تھانویں کرن بیرا
 اپنی مرضی نال اوہ لاندے جتھے چاہندے ڈیرا
 تیری فکر آسمانوں اچی توں ہر شے توں اچھا
 کہہٹ جناور اں توں توں ہو یوں چھڈ کے رستہ سچا
 توں آسمان نویں خود اپنے آپ بسا دکھائیں
 اپنی مرضی نال توں جیویں اپنا جگ ورائیں
 حق دی جبدں رضا دے اندر اوہ فنا ہو جاندا
 حق دی آپ قضا اوہ مومن خود بندہ اکھواندا

پھارے پارسے ایں فضلے الیر تھانظری آندے
 اہدی پاک ضمیروں باہر آکے شان دکھاندے
 حق دی عین رضا وچ مرجاؤڈ وڈیریاں وانگوں
 سیپی وچوں اپنا موتی ظاہر کر اس سانگوں
 اٹاں مٹی دی اکس دنیا اندر کہور ہنیرے
 نور اپنے توں اکھ اپنی کر روشن سا تھی میرے
 جد تک توں جلال اوہدے توں نہ پائیں دا حصہ
 چھڈ جمال اوہدے توں پاؤن والا اپنا قصد
 اپنی پہلی چڑھتل تے ہے قاصر عشق کہہ اندا
 ایر اتلی پوہڑی چڑھ کے ہے دلبر بن جماندا
 مومن اوہو جو کمال وجودوں پاندا جسائے
 اوہ وجوداے باقی رب کچھ نری نمود کہائے
 جد اوہ لا الہ دا نعرہ دنیا دے وچ لائے
 چن سوچ دیاں چالائوں اوہ مرضی وچ لیکے

حکمت فرعون

رب ریاں بندیاں دی میں حکمت ساری کھول سنائی
 بے دیناں دی حکمت دساں ہن واری ایہہ آئی
 اہناں بے دیناں دی حکمت مکر فریب وکھانا
 تن سنوارن دل امی رہنا من دل چہا ت نہ پانا
 دینی پاک اصولاں توں اوہ جو آزاد ہو جائے
 خود توں شوقوں نفع نہ پاتے حس اوہدی مر جاتے
 اوہدیاں چالاں پاروں کھائے جگ وزچ مکتب خانے
 تاں جے ٹوہیاں دی مرضی توں من بن بن کاسے
 شیخ الملت کڈھ حدیثاں اہستہاں کان کیا
 جیوں آقا دی مرضی ہووے اوہوں شرح سنائے
 جے قوماں دے اس پاروں ہو گئے لیراں لیراں
 باہجہ کلیمی کم آون ہن ایستھے تذبذب راں
 میں اس ملت دے دکر دوداں جو غیراں دل جائے
 اپنی آپ خرابی لوڑے غیبراں شان ودھائے

علموں بہنروں دنیا اندر ودھ کے نظری آوے
 ایہ پر اپنا آپ نہ جانے اپنا آپ گنواوے
 حق را نقش نگیں اپنی توں صاف مٹایا اہنے
 سدھراں جسیاں جم جم مویاں اندر اس دے سینے
 غیرت مندا اولاد نصیبیاں ورج نہ اہدے ہوئی !
 تن اوٹے وچ جہاں ابدی جیوں لاش قبر وچ کوئی
 شرم جیاؤں بے گانے سب ایہ دے بڈھے ٹھہرے
 رناں وانگ جواں اہدے سب نن سنوارن جیہڑے
 اہناں دے دل ڈیرا لایا کچیاں پلایا آساں
 بطنناں ماواں دے وچہ مرے جمن عامان خاصاں
 اہدیاں نوہاں دھیاں پھاتھیاں وچہ زلفاں میاں پھارے
 اکھاں شوخ نمائش ساری بریاں رسماں پایاں
 بن ٹھن کے ایہہ تھائیں تھائیں دل موہون دل لاون
 ابرو مثل دو تیغے خنجر سر راہیاں دے لاہون
 پچاندی وانگ اوہ لشکن بامواں عیش نظر نوں پچاندی
 موجاں دے وچہ مچھی وانگوں آجھی صبر لاندی
 اہدی ملت دے ساہ اندر نہ اٹھن چنگیاں دے
 شام سیاہ دے وانگ اہناں دے صبح سویر نظر

ہر ویلے پٹی ڈھونڈے جگ تے ساز سامان زوئے
 نکر معاشاں اندر دوڑے موتوں ڈرو دی روئے
 منعم سب بخیل اہناں دے عیشاں دے وچ رہندے
 مغزوں خالی تن پرستی اندر ہر دھڑکے سہندے
 معبوداں ہتھ قوت ہمت سب اہناں دی آئی
 دین ایمان گنوا یا جگ وچ ایہو عزت پائی
 آج دی حد توں باہر نہ آوے نہ کج عزت پائی
 کل دی منکر ذرا نہ کیتی رہند دی وچ ٹھٹھیائی
 دفتر وڈو ڈیریاں دے سب بے لال بیٹھ دیاے
 رب اہناں دے عملاں کولوں عزت نال پکائے
 دین اہناں دا دنیا اندر غیباں نال پرانے
 پاک حرم دیاں اثاں لاکے چنیا نے بت خانہ
 رونا آوے اس ملت تے جو حق توں ہٹ جائے
 مویاں دی نہ مر جانے دا بھیت سمجھ وچ پائے

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

نہیں گل کھول سداواں ایستھے صاحبِ حالان والی
 قوماں نوں لا صفت جلالی الا شان جسمالی
 لاتے آلا نال جہاں وچہ جے کوئی جیون پاوے
 لاتے آلا ہر مشکل دی کنجی نظر سری آوے
 ایہہ دونویں کن کن فیکون دی ہے تہمت دیر نہانی
 حرکت لا سکون آلا وچہ دس دی خاص نشانی
 جد تک لا آلا دیاں رمزاں سمجھ اندر نہ آون
 غیر اللہ دیاں پھانسیاں نہیں تھوڑا کمی نہ کھولیاں جاون
 ہر کم کینے توں پہلاں لا دل دے اندر دھریے
 حق دی مسند ل اندر پہلا راہ ایہو ای پھریے
 جیہڑی ملت نے اک چھٹ دی سوڑا ایہدے توں پائی
 اینویں سمجھ اہنوں خود رب نے نوں حیات دکھائی
 غیر اللہ دے اگے نعرہ لا دا لان حیاتی
 نوں نوں ہنگامے ایہدے تمہاں تمہاں مارن چہانی

سبر کوئی ابد چہل نہ رکھے ہر کوئی جہہ سانس ہوئے
 کون ہووے جو اس شعلے دے اگے آن کھلوئے
 زندہ دل ہر بندہ جدوی ایہہ جذبہ دل پاندا
 راہ نشیناں نوں اوہ کھلے رستے آن دکھاندا
 جے کرچڑیاں نوں توں چاہیں بازاں نال لڑانا
 لا دارنگ ضمیر اوہ دے وچہ میرے یار و دھانا
 جنہوں رب ایہہ سوتر عطا دے اپنی خاص جتناں
 خوف اوہ اوہ ہول قیامت دے توں جان عذابوں
 لا دمی ضرب جہاں دے اندر تمہاں تمہاں زور دکھائے
 بجلی وانگوں کرکے سائے جگ وچہ رولا پائے
 ضرب اوہدی سب بوڈاں تائیں کرنا بود دکھائے
 موج اوہدی گرداں وچوں باہر کڈھ لیا دے
 عربی لوکاں دمی میں تینوں آ اک گل سناواں
 عیب ہنہ کی اوہناں اندر اصلی چیسز دکھاواں
 لاکے ضرباں ریزہ ریزہ لات مناسٹ مٹائے
 وچہ جہات اوہ رہ کے دی آزاد جہاتوں آئے
 ملے ملے جے سارے کیتے لیدیاں لیدیاں
 قیصر کسری مار مکائے بدل گیاں تقسیریاں

بجلی کر کے بدل دے آوے دشت تباہی
 بہن سمندر طوفاناں توں جگ دے وچہ دوہائی
 اہناں دی ہائے توں توبہ دنیا ساہ برا بہہ ہوئی
 لاالہ دے ہنگامے دی عظمت ظاہر ہوئی
 ازلی ابدی ہو یاں ایستھوں پیدا جگ چہ سوراں
 فوس جہاں دے وسائے اپنے کرکرمیاں وٹراں
 ایستھوں سبج سویرے سنیاں لوکاں حق دیاں بانگیاں
 جو کجہرے اس جاہے اندر ابدے دل دیاں تباہنگیاں
 لائے مے پھیل وانگ چراغاں روشن اہناں بنائے
 اوہدی ندی کنار یوں پانی پاکے نے اک آئے
 دل دی تختی توں غیر اللہ والا نقش مٹایا
 اس مٹھی بھر مٹی نے سب رولا آن مکایا
 افرنگیاں دے راج سمے جد ایہ دی تکیا اسی کارا
 بندے آنا مال لڑن دے امٹھ کھلوتے یارا
 روسیاں مے دل ایس سببوں خون و خون ہو آئے
 جدوں ضمیر اہناں دی اندر لانے دے لائے
 فشر تمار رگاں تے اہناں سارا جگ — جگایا
 اوہ نظام پراتا سارا جگ توں صاف مٹایا

میں اس لائقوں اور مہنوں اندر تمہاں تمہاں چہاٹی پائی
 لا آسلا طین لا کلینسا لا آلہ دی شاہی
 فکر اور مہنوں دی لا دی تیسرے ہوا اندر آپھاتی
 ایپر لا دی جانب نہ پائی انہاں چہاٹی
 اور دن دور نہیں جد لا دا چہل زوراں وچ آئے
 تہہ ہوا دے وچوں سب نول باہر کھلیاتے
 لا دی دنیا وچ حیاتی حسین ذرا نہ پاندی
 لا دی منزل دے وچ آ کے پائے عیش جہاں دی
 آتے آلا ملت کارن ساز سامان حیاتی
 جے کر نفی اثبات نہ پائے موت سیانیاں جاتی
 الفت وچہ خلیل خدا دا کدے نہ پختہ ہوندا
 لائقوں بعد نہ الا دل اور مرکب اپنا ڈھوندا
 اے گھر بہرے کے حجرے اندر گلاں کریں بنائیں
 لازم تینوں نموداں اگے لا دا نعرہ لائیں
 ایہ جگ جیڑا نظری آوے مل نہ دھیسلا پائی
 لا آلہ دے پاک جلالوں پا پوری آگاہی
 لا آلہ دی جس بندے نے ہے تلوار اٹھائی
 اور شہنشاہ سائے جگ دا اوہدی جگ تے شاہی

فقر دیاں شانیں

آدساں میں فقر کی ہوندا مٹی دے ستانے
 اک نگاہ تھیں تن دے اندر من دے راز جگانے
 اپنے عمل ترکری اوتے تولن نام فقیہ سری
 لا الہ دے دو حریفان وچ اہدی شان امیری
 نان جویں دی طاقت کھولے خیبر دا دروازہ
 اہدی قوت ضبط نفس وچ سلطانی آوازہ
 فوق و شوق فقر دیاں شانیں من رضا سلیمان
 اس دل وچ اللہ دی دولت اسیں آں وانگ امیناں
 فقر وشتیاں دی دے وی اتے غلبیوں شب غم مارے
 جگ دیاں دستوراں نوں اوہ پیراں ہیٹھ لتاڑے
 تینوں فقر اک ہو رہیاں وچ لے جائے لشکارے
 شیشے نوں الماس بنا دے روشن کر چمکائے
 سارا ساز سامان فقر نوں ہے شرانوں ملدا
 اک جلا دی بھانویں اہدی لوٹوں دودھ ہے سدا

بھانویں محفل دے وچ بہسہ کے کوئی نہ سخن الود
 اس دے دم توں محفل دے وچ تھر تھلی پے جانے
 بے لوکاں نوں پروازاں دا ایہہ شوق عطا دے
 چڑیاں نوں ایہہ شاہبازاں دی خصالت ٹھیک سکھا دے
 قراشد و بادشاہاں نوں ساہواں ہو وکھا دے
 اودھی بوری توں سولہ رزہ تختیاں اوتے آ دے
 اپنے چہل پنے دار و لاشہراں دے وچ پائے
 جو رد جبر جہانیاں اوتوں یک دم آن مکائے
 اوہنے اس جھگل وچ آکے کدی نہ لائے ڈیرے
 جتھوں شاہیں نہ اڑ جائے جد چڑی پر پھیرے
 جذب سلوکوں دل اودھے وچ زور و شور اٹھ آوے
 شاہنشاہاں نوں لائے رے لا داماں مکائے
 اودھی مٹی اگ اساڈی اندر سیک ودا دے
 اودھے لکھاں کولوں شعلہ تزلزلے کچرا دے
 ملت اوہ جہانیاں اندر مار کدی نہ کھا دے
 جس جہہ وچ وریش اللہ دا اکوئی ڈیرا لا دے
 اودھے استغناء توں صاڈی عزت تے وڈیائی
 اودھی بے پرواہیوں ذوقاں تنو داں عزت پائی

اپنے آپ نوں اس شیشے وچ دیکھ اے شیر جاناں
 تاں توں شاماں والیاں جگ دیہ پا دیں اپیاں شاماں
 دین دی حکمت درویشاں توں ہو دسے دل فوازی
 دین دی قوت درویشاں دی ہر دم بے نیازی
 مومن لوکاں نوں سلطان جہاناں دے فرمایا
 ساری دھرتی مسجد میری اچا اس دا پایا
 اسماناں دی گردش توں رکھ وچہ امان الہی
 مسجد مومن بندیاں دی ہن ہتھ دو بے وچہ آئی
 مومن پاک او اوں محنت کوشش سخت دکھاو
 تاں مولادی مسجد اپنے ہتھ دے وچ لیا ہے
 دنیا ترک کرن دا کوئی سبق نہیں اے چنگا
 اہنوں کر تسخیر شتابی نہ کر استوں سنگا
 نسبانا ہیں اہدے کولوں کر اس تے اسواری
 پانی مٹی توں توں اٹھ کے بن جا آنت بھاری
 پانی مٹی دی دنیا توں مومن صید بناندا
 توں بازاراں نوں متاں دیوں چھڈ شکار لیاندا
 عقدہ ایہہ تے حل نہ ہو یا مشکل پیش ایہہ آئی
 شاہیں نے کیوں اوں والی ہمت آن گواہی

کی شاہین ہووے اوہ جسے شاہینی نہ کہیتی
 مارے جیہے جنادراں جس دے دروں سی نہ کہیتی
 اپنے اپنے اندر رہے اوہ بن کے عاجز باہرے
 اسماناں ول اڈن کارن نہ اوہ کھنکھلاہے
 ہونے ہوئے دا جگ اندر فقہ حساب چکاندا
 نہ سرور باباں اندر فستہ سمویا جانددا
 مومن فستہ تراکی دساں کر تسخیر جہاناں
 دسن تیریاں تاثیراں توں مولا والیاں شانان
 کافر فقر کرے جس ویلے جنگل ڈیرے لائے
 مومن فقر کرے مقرر محفل دنیا دے وچہ پائے
 اوہدا جیوں پہاڑاں کھوہاں غاراں دے وچہ آیا
 اوہدا فقر ہے بحر و بر وچہ لہرے داسرماہ
 اٹھسے جیوں پہاڑاں غاراں وچہ سکون ہے پایا
 اوہدا جیوں پہاڑاں غاراں دی کھوہاں وچہ آیا
 اوہدا جیوں شانان اندر مرنا حق سنانا
 کر کے ترک وجود اپنے نوں ڈٹھا رب نوں پانا
 اپنی تڑنوں مار مکاٹا حق دا راہ سنایا
 اوہنے اپنی آپ خودی نوں دیوے وانگ جلایا

فقر نمایاں جد ہو جاتے ہیٹھ اہناں اسماناں
 چن تے سورج تھر تھر کنبن وانگوں ماریاں جاناں
 بدر، خنین دے اندر سارا جوش فستردا آیا
 پاک حسینؑ نے کر بل اندر ایہو نعرہ لایا
 فقہ نمایاں جس ویلے اس جگ اندر نہ ہوئے
 سمجھیں شان جلالیوں مومن ہتھ پیا ہن دھوئے
 صد افسوس اسماں تے وی تے ایس جہان تے بھاتی
 لادمی تیخ نہ کول مرے ہے نہ ہتھ تیرے چہ آئی
 دل تیرا جے خیر اللہ توں جسا دے مارا ڈاری
 سمجھ لوں نہ ہتھ تیرے وچہ آگئی دنیا ساری
 دین دی غیت باہجوں جلینا کد توڑی کوئی جیوے
 اے مسلمان اس جیون توں چنگا مردہ تھپوے
 رب دا بندہ آپ اپنے نوں پیدا کر دکھاوے
 نور خدا دا دیکھے اپنے دل نہ جھاتی پاوے
 پاک محمدؐ دی سیرت اے خاص ایہدی کسوٹی
 کرے جہاں اک ووجا پیدا جس ایہہ دولت کھٹی
 میں روواں اس ملت اتے جو پیروں خود ٹھہری
 ہوون شاہ وزیر اس اندر درویشی رکھ مٹھی

ابدی گل نہ میرے کولوں پچھیں نہیں کی دساں
 کی آکھاں منہ زب نہیں دینا رواں کہ میں مہساں
 رواں زار گلیٹو گل وچہ میرے بھر بھر آون
 دکھ قیامت ورگے بہتر سینے وچہ بہر جاون
 ناامید ہوئے اس جوہ دے مومن لوک وچاے
 مدماں ہو یاں کوئی نہ آیا بندہ ایس ویاے
 بیشک دینی گلاں کولوں بدظن ہو گئے بندے
 لٹن اپنے آپ نوں لگ پے بدظن ذہنوں گندے
 تن سو سال لاں توں پیا دیکھاں ایہو زلت خواری
 سوز نہ ابد سے دل سے اندر راگ نہ ایں توں عاری
 فکر مانی کم کینے ذوق دلاں دے مومے
 کی ملاں کی مکتب دونوں شوقوں خالی ہوئے
 بھیریاں سوچاں نے آکیتے کم حشر اب تمامی
 فرقہ بندی پاروں ہوتی لاپساری بدنامی
 جد تک اپنی منزل دا کج پتہ نواں نہ ہوئے
 بدلن کوں نصیب کھاں وچہ جہان نمانی رے
 کامل مودی صحبت بارہوں راس طبع نہ ہوندی
 نصتہ زار پریشاں رہندی حق دے راہ نہ ہوندی

جو حق داد کار یا ہووے بندہ وچ جہانے
 بھکانتگا جووے وانگ مسانیاں وچ زمانے
 نہ ہتھ دے وچ دولت ہندی جسے کوئی شاہ بلاو
 نہ دل اندر نور الہی شیطان چہاتی پاوے
 اودا پیر فرنگی داں دی بیعت کر آیا
 خواہ اس بایزید ہوراں ہووے رتبہ پایا
 آکھے دین دی رونق ساری ہے اندر محسوس
 جیون اودا سوز خودی تھیں پاندا اے محسوس
 غیر ال دی ایہہ دولت نوں اوہ رب دی دولت جانے
 رقص کلیسیاں وچ کر دا، مردا اینویں دہنگانے
 اے بندے توں دوتوں شوقوں سوزوں دردوں خالی
 کدی ایہہ ڈٹھا اہی کی ہوتی ایس سمے بد حالی
 سانوں ایس زمانے اپنے توں کیستہ بیگانہ
 پاک رسول اللہ دا چھٹا اسان ٹکانہ
 سوز اودے توں سینے ساڈے ہو گئے نے خالی
 آئینے دا جوہر اڈ گیا دے سانوں بد حالی
 ایس زمانے دے دل اندر توں نہ پائی چہاتی
 ہار کیوں توں پہلے واروں چسال نہ ٹھیک چہاتی

سوچ تیری جدا دیاں پھارمیاں دے وچہ اکے کھاتی
 زندہ خواہشاں داتوں ہو یوں خیر کرے نہ ساتھی
 اپنا آپ پچھاں جو اتنا اپنے توں نہ جانا
 اپنے خیر ایں توں توں ہو جا اک جھٹ ذرا بیگانہ
 گد لوڑی وچ خوف ہر اسان جان تیری پئی ڈبے
 اپنا آپ پچھاں تری گل ہر سینے وچہ کھبے
 ایس چین وچہ بڑیاں سوہنیاں اچیاں لمیاں شاخاں
 توں کیوں لوڑیں اپنے کارن نوایاں ماریاں شلھاں
 تیرے نغمے نے من بھانے توں ایہہ گل نہ بھلنے
 اپنی جنس بناں نہ اڈیں زاعتاں تال سیانے
 اپنا آپ بنا کے جیو و تلواراں دیاں دھاراں
 اپنے ہتھ دے اندر کر لو تلواراں دیاں کاراں
 تیرے اندر طوفاناں دیاں امھدیاں رہندیاں مچاں
 پہاراں نوں اوہ ڈھاہ کے سٹن جیوں چڑھ آون فوجاں
 طوفاناں دی ٹوہراہ دے وچہ چین نہ وچ آراماں
 اک ساہ دی آرام انہاں د امرنا وانگ اے عامان
 نہ فقیہ نہ ملاں نہیں نہ دانشور کہساواں
 نہ کچہ فستردے درویشی دے رتبے کوئی پاواں

اکھیاں دین دی راہ اتے دیکھن ٹرنا پر نہ آوے
 کم ادھوئے سارے میرے ایہو ای دکھ کھاوے
 مینوں دل بے چین ایہہ اپنی خاص جتا بول دے کے
 سو گھنڈاں توں اک گھنڈ کھولی کھولن والے
 میری بے چینی توں بخرہ خوش بختی دا پاموے
 شاید میرے بعد نہ کوئی مرد ایہہ سا آوے

رَبِّ دَا آزاد بندہ

مرو خدا لَا تَخَفْ دَا اور دکرے نہیں ڈر دَا
 بھڑیلے سر ساڈا نیواں اوہ اچا سر کردا
 لَا اَلَهَ دے پاروں اوہ دَا سد ا روشن سینہ
 نہ سلطان امیر کسے دَا بندہ بنے مکینہ
 اوٹھاں وانگ جوان ہمیشہ اپنا بھاراٹھاں
 بھاراٹھاں جو کچھ لکھے نال خوشی بہہ کھاں
 محکم پیر دھرے ہر تھاں نویں ہر تھاں الیں زمین توں
 راہ دیاں نبضانی خود پیاں ترفن ایہ دے صدق یقین توں
 موتوں جاں ایہدی پائندہ تے تابندہ ہوندی
 بانگ اہدی آواز نہ رکھے پر ہر دل نوں موہندی
 جہنہوں ہراوکر دَا پتھر شیشے وانگ د سیندا
 اوہ درویش شہنشاہواں توں ٹھیک خراج اے لیندا
 تیرے دل دی گرمی اوہ دے صہبا توں اٹھ آئی
 اس دریا توں تیریاں ندیاں نے آ صورت پائی

سنے اسماں اوہ واقف ڈا ہڈے دین دیاں بھیتاں توں
 اوہ بندے کھراں ساڈے ڈپے باہر گھراں توں
 مندر پو جے مسجد ویسیں سا تھوں ایہہ کرتوت دیوے
 رے رعافٹے متھوں اوہ لے پیسا زپیوے
 نہ اوہ پیہ مغاں دا بندہ نہ متھ اوکس پیالہ
 نماں تھدا سیں تے اوہ اے مست الستی اعلیٰ
 پھل دا مکھڑا غم او بدی توں لا لال دسارے
 ساڈی اک توں روشن بہتا دھواں او بدالے
 او بدے سینے اندر گونجن نیم سدا مم تکبر یہاں
 او بدے متھے اوتے لکھیاں صاف دسن تقدیراں
 ساڈا قبلہ کدے کلیسا کدے ہووے بت خانہ
 او بنے رزق نہ منگن کارن غیر اللہ ول جانا
 افرنگیاں دی اسیں رعایا اوہ خدا دا بندہ
 اس دنیا دی وسعت توں ودھ او بداہر ہر دھندہ
 شام صبا حیں سانوں نکراں ساز سامان بنائے
 آخ تیکر ایہو ای قصے مرئیے تے مک جالتے
 بے ثبات اس دنیا اندر اوہنوں ٹھیک ثباتاں
 او بدی موت جیاتی پاندی دکھریاں او بدیاں باتاں

دل والے سنگ ساڈے کولوں بہت بوتے ورماندے
 ڈھیر مٹی دے اوہلے کولوں دل والے بن جانے
 کم اسادے تختینیاں تے ظنناں پھرن دوالے
 اوہ کردار سراپا ہوندے کم وکھاوے والے
 اسیں گداگر کوچے کوچے منان پنن والے
 فقر اوہناں دا لالہ دیاں تیغاں رکھن والے
 لکھاں وانگ ہوا اسانوں تھال تھال پی اڈا
 اوہدی ضرب پہاڑاں وچوں نہراں کڈھ لیا تے
 اوہنوں محرم یار بنا لو چھڈ ساڈے یار
 بے گھر چوکے جگ دے اندر پاؤ محفل شہانے
 آسماناں توں آدن بلاواں چھڈ ایہہ گلہ گزاری
 زندہ ہو جا زندہ مرداں نال لگا کے یاری
 علم کتابی دی اے چنگا چنگے اس وچہ قصے
 صحبت حر مرداں دی ایہہ مرد بنا کے دے
 مرد آزاد اک شوہ سمندر جوش خروشاں والہ
 اوس سمندروں آپی پانی چھڈ اپنا پرنا
 آزاداں دے سینے رکھن جوش جوہیں رچ دیگاں
 اچے پہاڑا ہناں دے اگے بن جانے نیریکاں

صلح صفائی ویلے نے اوہ ساز سامان بناندے
 باغ بہاراں دی اوہ رونق بہ تھا نویں بن جاندے
 بھیڑ لڑائی اندر رکھدے ہتھ اندر تستدیراں
 گوراہناں دی ہتھ اہنا ندے بوندیاں نے شمشیراں
 میں قربان ترے توں جاواں چھڈا ساڈا پاسا
 ہو بے تاب تے جا اوہناں دل اوہوای چنگا واسا
 مٹی چکڑ وچ نہ دل دا نیج کدے اک آئے
 جد تیکر دل والیاں دی نہ صحبت کوئی پائے
 توں دنیا وچ ککھاں توں دی ہولا بہت سارا
 جد تیکر نہ دامن پھڑسیں توں مرداں دا یارا

شرعیت دے بھیت

مرشد رومی نے ایہہ مہینوں بہن اُسرار سُجھائے
 میرا تن من او بدایاں گلاں توں تاشیراں پائے
 پیٹگی او ہو دولت ہوندی پاک — نہی نہ رمائے
 بھیڑی دولت دینی کساں کارن کوئی کساتے
 جے کر بھیت اس حکمت داتوں ول طرحاں نہ پایا
 چا چا سو نا چاندی تیرا توں اوہ منساں داہ جاپا
 خالی ہتھہ عنریاں دے نے کم امت دے نے
 دولت منداں امت گالی نویں پوارے پائے
 نویاں گلاں اندر ویکھن ظاہر ترست خواری
 طرز ادا پرانی اہنساں لگدی بہت پیاری
 عیب اہنساں دیاں نظر اں اندر عین ثواب وسیون
 ڈر دے رہن ایہہ رولیاں کولوں تک تک مر مر جیون
 آقا نو کردی مزدوری ٹہڈ پھدے کھا جاوے
 اہنساں دی جایاں دی عزت تنگ منو کس و نہائے

نوکرا بہناں اگے بہ دم و نجلی وانگوں وون
 آپیں بھہ بھہروالا پاوان بے حالی وچہ سون
 ٹھوٹھے ٹھوٹھے خاص شہابوں بہناں دے نت بہندے خالی
 محل اسارن لوکاں دے خود رہندے وچ بہ حالی
 بھاگاں والا منعم اوہو جو فستراں وچہ جیوے
 وال اوہدے وچہ ایس زمانے خوف خدا دا تھیوے
 جہ تیلہ نہ بانے توں ایہہ اکل حلال کی ہو دے
 ملت او تے جیون اوہدا ٹھیک و بال کھلوے
 یورپ والیاں ایس مقاموں نہ پانی رشناقی
 نور اللہ دا دیکھن والی اکھ بہناں نہ پانی
 اوہ حلال حراماں اندر سرق نہ جانن کوئی
 کم بہناں دے ایہو مارے ایتھوں ہی حکمت ہوئی
 اک امت دے او تے دوحی امت چڑھدی آوے
 اک پتی واپسی کیوی جاوے اک پتی حاصل کھاوے
 ماریاں لسیاں کولوں روٹی کھوہ لیسناس راناٹی
 جاتوں مار مکانا بہناں ایہو امی حکمت پانی
 ایس نویں تہذیر سکھایا بندیاں نوں کھوہ کھانا
 کھپن آزمیاں دے لاجنے سوداگر بن جانا

بنک بنائے کرن چالا کی خطا لہم لوک یہودی :
 حق دا نور لیا کٹھہ دل توں اُچ اڈی بہبودی
 جد تک بہن نہ ہیٹھلی اوتے ہووے شور مچوے
 دانش دین تہذیب تہذیب کھوٹا سودا تھوے
 خیر و شر دی دنیا اندر ایہ کہٹ بندے جان
 نفع ہووے کس کم سے اندر نہ نقصان پچھان
 کوئی نہ جانے چنگا مندا کی جگ وچہ کم آوے
 کیہ بی سدھی راہ تے کہڑی دل کور ہے جاوے
 شمع سیاہی دی تہہ وچوں اٹھے ٹھیک پچھانی
 ظلم بنیرے دور کریدی دے جگ نوں تابانی
 جے کر لوک حرام اشیاء نوں اکھ حرام سناں
 حشر دیہاڑے تیکر تنداں ایس ویاں گندیاں جاسن
 ایہ نہیں کم فقیہاں کولوں ہرگز ہونے والا
 مہور کسے اکھ نال اس پاسے ویکھیں چار د والا
 حکم اوہدا اے عدل سزا سر من تسلیم رضاواں
 پاک محمد دے سینے وچوں آیاں ایہوشعاواں
 جس دے ہجر وفاقوں سینیاں وچہ رہندی بے تابی
 جلوے اوہدے جھل نہ سکدے کی خاک کی آبی

بھانویں بھر سدا قول ہوئے جان لباً تے آئی
 اوبدا وصل ایہو جے اوبدی من رضا اے بھائی
 سرور عالم ایس رضا دی آ کے خبر سنائی
 دین دے اندر ہو رہیں کوئی چیز سوا اس آئی
 ایہدے پاروں بوریوں والے تختیاں نوں شرماون
 درویشی تے شاہی رتبہ ایس رضا توں پاون
 حکم اس شاہ دامن لے دل تھیں حکموں مٹن نہ چنگا
 لڑنا بھڑنا جگ وے اندر کم بڑا اے مندا
 اوبدے حکموں ہر گز ہر گز منہ کدے نہ موڑو
 حکم تہاڈا فرہر شے تے نال اوبدے ہمتھ جوڑو
 پاک شریعت پاروں ہو جا احسن صورت والا
 ابراہیمؑ نبی دے دیں دا توں ہو جا متوالا
 فیہ طلیقت دساں کی اے سن اے صفیٰ والے
 جیون دی تہہ پیٹھاں دیکھن پاک شرع دے چارے
 دین نبی دے راز جے چاہیں دیکھیں صاف نمایاں
 توں دل دی تہہ پیٹھاں دیکھیں ہر دم پہاٹی پایاں
 جے نہ دین توں اکھیں دیکھیں دین تیرا مجبوری
 ایہو جیہا دین سدا سر ہے اللہ توں دوری

بندہ حق توں ظاہر دی اکھ نال نہ جس تک دیکھے
 پھانچھے ہوئے جس راں اندر ہوندے اوہے دیکھے
 من اپنے وچ چپی لا اک تک اللہ دیاں شانیں
 حق دا بندہ بن جا چھڈ کے قصے و ہم گماناں
 تاں توں دیکھیں پیگے مندے دی پہچان کی ہووے
 پردیاں اندر چھپیاں بھیتاں دی فرشتاں کی ہووے
 جسے کوئی دین نبی دے بھیتوں اپنے بخت سنوارے
 اوہ جبریل امین دے اساتھی اوہ دے بھاگ سہارے
 پاک کلام الہی اوتے فخر کریں توں بھارا
 کد تک بہر کے حجریاں اندر ہووے تنگ گزارا
 دین نبی دے راز نہانی جگ نون کھول سنائیں
 شرع شریعت دے سب عقدے کھول بیان کھائیں
 کوئی کسے دا دنیسا اندر ہو محتاج نہ بیوے
 ایہو شرع میں دا مقصد واضح حق توں تھیوے
 ملاں مکتب اندر بڑیاں گلاں کھول سنادن
 مومن بندیاں نون اوہ گلاں سمجھ اندر نہ آدن
 زندہ قومیں تاویلاں دے پاروں مُردہ ہویاں
 سوز دلاں دے ٹھنڈے ہوئے تے افسرہ ہویاں

سو فیاں صافیاں نوں وی ڈٹھا سارا حال پچھاتا
 مکتب اندر ملا جی نوں وی ملیں چنگا جاتا
 میرے ایس زمانے نے پیغمبر وی اک جایا
 بن اپنے قرآنوں جس نوں نظر سہی کج نہ آیا
 ہر کوئی پڑھ مستران حدیثاں خبراں کھول ستا دے
 ڈنگھی وچہ شریعت ایہ نظر کوئی نہ پا دے
 عقل و نقل اہناں دے سائے حوصل ہوس چہ اول
 مسر مسر کاک اہناں دے بندے ویکھی جسا وین
 اہناں ملاں ملا نیاں کولوں رکھ امید نہ کوئی
 نہ تے ایہ ہتھ چٹے رکھن نہ جگ اندر ڈھونڈ
 ملت اپنی دے نہ اہناں کوئی کم سنوا دے
 توں کوئی کم وکھا حق تیرے ہتھ وچہ یار پایا دے

ہندیال دے دھیر تے وناں

اے اہک اے کوہ ہمالہ اے دریا گنگا دے
 کس کاری جے آہوں رنگوں خالی ڈنگ و ہاندے
 بڈھے وچہ بڑھا پے ہوئے عقلوں و نکروں خالی
 دے وچہ جواناں نہ کوئی گل محبت والی
 سب آزاد نے لہندے چٹھدے اسپیں غلام و چارے
 غیراں دی تعسیر اسادیاں اٹاں ساڈے کالے
 ساڈے جیون توں پے پاوان وچے لوک مرادان
 غفلت نہیں ایہہ موت ہمیشاں دی آوے وچہ یادان
 ایہہ اوہ موت نہیں اوہ جیہڑی آسمانان توں آوے
 ایہہ اوہ موت جو جانوں اٹھے جسا نوں مار مکا و
 ایہہ اوہ موت اے جنہوں ناہیں گور کفن دیاں لوڑاں
 ایہہ اوہ نہیں جے لوکاں کارن ہون جس وچہ سوڑاں
 اس تے نہ کوئی کپڑے پاڑے نہ کوئی اس تے روڑے
 دوزخ اہا ایہہ دنیا آسمانیں نہ ہووے
 رز حشر دے روکے اندر اھدا کجہ نہ سھد
 اج دے اندر کل اس دے دسا سارا قصہ

ایتھے امی اہدا بیجنا لڈنا ایتھے امی دہڈنا پانا
 اللہ کول نہ اس دا کوئی سودا سو رہے جانا
 جھنھے خواہشاں والا کوئی تیر نہ سینے کھا ہدا
 اوہاناں نشاں نہ رہیا نہ ہو یا کجہ واہدا
 تختاں تاجساں دی کل رونق سحر فسون دے کارے
 شیشہ پتھر وانلوں ڈا ہدا جادو دے کم سارے
 چھڈ اس جادو گر دے قصے سمجھ حقیقت ساری
 کفر سببوں کا منہ مویوں دین کنوں دینداری
 بندری لوک ہن آپس اندر جھگڑ پھی ہوئے
 فیر پانے قصے جاگے فیر نویں دکھ ہوئے
 فیر فنگی معنرب ولوں شالٹ بن کے آیا
 دین کہن دے اندر جھگڑا ہو راوہنے آیا
 خاص سراب کدی نہ ہوئے پانی واسر مایا
 میٹھلی اوتے ہون دا ویلا دیکھو سرتے آیا
 اے تینوں ہر لحظہ فکر اں اس دنیا دے بارے
 منگ اللہ توں اک دل زندہ جیہڈا کم سنو لے
 بے بھانویں اشیانہ اسدا اوچ دنیا دے
 نو آسماں اس اک دل دے نے پھرے چار چوہرے

ایہ نہ سمجھیں جسے دل تیرا ہے مٹی توں آیا
 توں آسمان توں وی اچھا اس دا دسدا پایا
 ایہ جہاں دسیندا اوہنوں محبوباں دیاں گلیاں
 لائے وچوں خوشبویاں نئے محبوباں دیاں ہلیاں
 ہر ویلے اوہ نال زمانے لڑوانظر دی آوے
 راہاں دے اوہ پتھر ریزہ ریزہ کر دکھلاوے
 سولی دی اوہ ساری ٹھیک حقیقت جانے
 اک خود بالن دے اوہ راز نیسا زب پچھانے
 ہو کے ندی سمندر اپنے سینے دے وچ رکھے
 او بدیاں مو جہاں توں طوفاناں بہن مزے کنیں چکھے
 زندہ تے پائندہ رہندا بن کھادے بن پیوے
 باہجھ حضوری مرجائے اوہ وچ حضوری جیوے
 جیونکر دیوا ہنیریاں اندر ہوندا اسے تابندہ
 اینویں خلوت جلوت روشن اوہ رکھدا اسے بندہ
 خود نگر دل ایہو جیہا مست الست الہوں
 ہر ذرہ لیشی ہتھ نہ آوے الست دی درگاہوں
 دامن اوہا پھر کے پکا صدق یقینوں تریے
 وچ غلامی پیدا ہوے آزادی وچ مرے

دورِ حاضرِ دیاں سیاستاں

کرے سیاست جو طرے سلامی دی کڑیاں دے پگے
 آزادی کہے ایہ بدے تائیں انھی ہوش نہ رکھے
 جمہوری اس ہنگامے دی گرمی سردی پاتی
 چپ چپسی پڑے دے وچہ شاہی اوکس مکاتی
 ملکاں نوں اکس کٹھا کرنے دا والا ڈھونگ چایا
 اپنے کم نوں پکا کیتا پچا آکھ سنا یا
 ایس فضا دے اندر اپنے پر نہیں جاندرے تورے
 ابدی کنجی نال کے دے در کسے نہ کھولے
 پھاہی مچاتیاں نوں ایہہ دیندی ایہہ ٹیک صلاحیں
 کوچے صیاداں دے اندر آ آشیاں بناتیں
 جنگل بیلیاں دے وچہ جیہڑا آکے ڈیرالائے
 اوہ شاہیناں چرغاں کوکوں کدے آرام نہ پائے
 دانا مست اس جادو پاروں مستی دے وچ آیا
 سوزاں نال نہ راگ الایا اپنا آپ بھلا یا

جے آزادی چاہا ہوا ہدے دھوکے وچ نہ آو
 بھکاتے ترہا یا مرنا بہتر اس توں پاؤ
 ابدیاں مکروں نہ ریاں کولوں مولا آپ بجائے
 اپنی وچ پناہ دے رکھے دھوکا دور ہٹائے
 ابدیاں اکھیاں ابدے سرمیوں سب بے نور و سیوں
 مجبوری وچ ہو زیادہ بندے استوں نھیں یوں
 ابدے جام شرابوں یا رب ہر دم میری توبہ
 ابدی جوا بازی کولوں پیہ سرمی توبہ
 حر خدا اپنی ذاتوں عنافل اکدی نہ ہوندا
 کرے حفاظت اپنی آپوں مستی وچ نہ آؤندا
 فرعون دے اگے آکر گل کلیساں والی
 تاں دریا و نہیم کریں توں ضرب اک آعالی
 اس ٹوٹے دی رسوائی توں داغ میرے وچ سینے
 جان ایسی دی وچ میں نہ ڈھٹے نور بگینے
 اپنا آپ سنوارن آسے پاسے کدی نہ تھکن
 لا آلا و اسوز ذرا نہ دل اپنے وچ رکھن
 پاک سرمے بندے دیکھاں وچ کلیسیاں آئے
 عزت حرمت والے پردے چہر لیں دور ہٹائے

اہناں پچھے ٹرناں جگ تے نادانی تے خواری
 اہناں سینیاں اندر دل تے چمک کدے نہ ماری
 مرد اس راہ وچ تکیہ اپنی زوروری تے کرے
 اہنے کتے نال شکاری ہرن کدے نہیں پھڑے
 روواں اس ملت تے جیڑی اپنا آپ نہ تیکے
 دل غیر اللہ نوں خود دیوے پھڈکے پئے
 جس ملت دے سینے اندر خودی نہ پائے چھاتی
 اوہ لکھاں توں ہولی بہتی اس نہ رمز پچھاتی
 بھانویں لا الہ الا انماں نے وچ سرشتاں پایا
 لیکن اہناں دے بطنوں کوئی مرد نہ جیہسا آیا
 جیڑا بے یقینیاں تائیں دے یستیں حضوروں
 جس دے سجدے توں کوہ کنبن تک کے دور دوروں
 جیہڑا تیغ دے بیٹھاں دی پڑھ لا الہ سنا دے
 جس دے خون خمیروں غوغا لا الہ دا آوے
 اوہ مہر رتے سوز نہ باقی مشتاقی دارہیا
 دل والا کوئی حرم سرا چاہا باقی نہ رہیا
 اے مسلمان کد تک رہیں اندر دیر پرانے
 کد توڑی شیطاناں دی من ٹرسیں وچ زمانے

کوشش مال توفیقاً ہوون لذت وچہ طلب دے
 ادھی راتیں اٹھ نمازاں پڑھدے بندے رب دے
 کوڑا کرکٹ دانگوں کد تک وچہ سمندر بہنا
 پہاڑاں وانگوں نفس نوں پکا کر کے جگ وچ رہنا
 بھانویں دانے لوک نہ سدے بھیت دلاں دا یارا
 تیرے تول ہن درد چھپایاں نہیں چھپدا دلدارا
 میں غلام غلامی اندر جسد دا ہو یا پیدا
 کجے دلوں دور ہو یا دل نہیں اس تے ہن شیدا
 جد میں نام محمد اوتے پڑھاں درود سناواں
 اس دم پانی پانی جس نہال خجالست پاواں
 عشق مبینوں ایہ طعنے مارے اے غیراں دے بندے
 سینے تیرے وچ بت و سدے بت خانے دے دھند
 جد تک پاک محمد والی خو خصلست نہ پاواں
 کی درود پڑھاں اس اتے کی خیال لیاواں
 میریاں بے حضور نمازاں دی گل پنچ نہ بھساتی
 سجدیاں میریاں لیاں شکران تول لذت نہ پانی
 حق دا جلوہ بھانویں دوروں ال پاوے لشکارا
 قسمت بخت سنوارے حق دیاں بندیاں دی اوہ یارا

جدا از دست دے بندے سر سجدے دے وچ دھڑ
 نو آسماں طواف اوہناں دا اس ویلے آکر دے
 اسیں غلام جلال اوہدے دات در ذرا نہ پایا
 نور جمال ہمیشہ والا دل اندر نہ آیا
 کدے غلاماں نے نہ پائی لذت ایساں والی
 بھانویں حافظ تاری ہووے صاحب طرز نرالی
 مومن ہو کے آذر والا پیشہ اسان بنایا
 اوہا دین ایمان سر اسر کفر شرک داسایا
 ترے جسے دے وچ جے کر جیون سوز دکھا دے
 سر سجدے وچ رکھیں ادنویں ترے معراج ہو جاوے
 جسے دے وچ خون ترے نوں جوش نہ آوے جانی
 سجدہ تیرا سمجھ لوں توں ہے اک رسم پرانی
 آزادی دی عید سہانی رونق دین دنی دی
 محکوماں دی عید پنڈال وچ اک چہٹ کھڑی

اُمّتِ عربیہ نال کجہ گلاں

اے گھر باہر خدا داسارا جس دتا یں کاتی
 لا قیصر لاکر سہی والی کہنے گل سنائی
 نیڑے دور شتابی ہوئی والے جگ ورج آیاں
 کس آیات قرآنی سب توں پہلاں آن ستایاں
 کس دیوے نے جگ دے اندر آ کیتی رشنائی
 اَلَا اللّٰهُ دے کہنے آ کے جگہ نوں رمز سچائی
 علم تے حکمت دی ایہہ دولت کس دے کولوں پائی
 فَاَصْبَحْتَمْ دی آیت کس دی شان اندر ہے آئی
 اوہ اُمّی سردار عرب داجس نے جگ ورسائے
 اوہنے عرب دے صحرا اندر پھل کلاب اگائے
 آزادی آغوش اوہدی وچ اٹھ جوان ہو آئی
 اُمّت اج کل اوہدے توں عزت حرمت پائی
 اوہنے آدم دے سینے وچ روشن دل وسایا
 اوہنے آدم دے چہرے دا نور جمال دکھایا

اوہنے مجھن مکائے جنگ توں سب معبود پرانے
 اوہدی نم توں غنچیاں نے مسنہ کھولے نوں سہا
 حیدر تے سدیق عسمر وچ وچ حیلن وسیوے
 اوہدے ہنگامے دی گرمی بدر حنین وسیوے
 جنگاں اندر عظمت اوہدی بانگ صلوت نمایاں
 دیکھو پڑھ متراں نمایاں الصفات نمایاں
 تیغ ایوپی جنگ دے اندر بایزید نگا ہواں
 بھرے خزانیاں دی اوہ کبھی دو جنگ اندر پاواں
 ہوش تے دن نے مستی ساری اوہدے جاموں پانی
 روم تے رتے دیاں ذکراں ہے اوہدی رشنائی
 علم تے حمت شرع شریعت کم دنیا دے سارے
 سینے دے وچ دل بے صبرے جو شول لہن ہلارے
 عالم سوز حسن دیاں گلاں الحسرا وی شاہی
 لہن خراج اوہ قدسیاں کولوں جنگ وچہ دین دینی
 ایہ سب کچھ اک لحظہ آیا اک اوقات اوہدی توں
 اک تجلی اوہدے جلوہاں دتی نور خودی توں
 ظاہر اس جلوے امی جلوے داں اندر رشنائی
 عارف لوکاں نے اچھے ذہن باطن دی گل پائی !

”بے حد حسد رسول اللہؐ نوں جھٹھے شان و دھانی
 مٹھ مچھس مٹی نے ایمان دی دولت جتھوں پائی
 رب نے تینوں تلواراں دی دھاروں تیز بنایا
 راکب نوں تھتیراں اوتے کراسوار دکھایا
 بانگ اتے تجیر صلاواں ضرب حرب حق بولے
 مشرق مغرب دے دراہناں نعریاں نے اکھولے
 کیڈی خوب دے مجذوبی دلبر والیاں چالاں
 صد افسوس اس د لگیری تے نال افسردہ حالاں
 جگ دیاں توہاں نے کم اپنے آگے ہو رو دہائے
 توں کیوں اپنے صحرا دی نہ قیمت قدر بہن پائے
 توں امت و دھامتاں اندر اچھا تیرا پایا
 اپنی رونق دا توں آپوں آپ سہے روپ ونجایا
 ٹہلا بند خودی دا جھنے کیتا بے شک ہو یا
 غیراں نال یرانا جس دا اپنا آپ اس کھویا
 جو کجہ اپنے نال توں کیتی کوئی ہو نہ نہیں کردا
 پاک محمدؐ دا دل تیرے ایس کرتوتوں ہلدا
 توں افرنگی مکاراں دا بھیت ذرا نہ پایا
 جھنے سو سو فتنہ اپنیاں کچھاں بیٹھ چھپایا

ابدے مکر فیوبی جے کر چاہیں توں چھٹکارا
 اوٹھ اہناں دے اپنے حوضوں دور مہٹا نہیں مارا
 ابدی حکمت نے تو ماں نوں ہے بے چارہ کیتا
 عربائی دی اک وحدت نوں اس پارہ پارہ کیتا
 جد دے عربی نوک اہناں دے چھے وچ نہ آتے
 چین آرام اوہناں نچو نیسا اندر بہن نہ پاتے
 اپنا دیکھ زمانہ کی اسے اچیاں سوچاں والے
 فیہ عمرضادی روح تن ابدے پھونک ذرا اس حالے
 قوت ساری دیں مہیسیں دی جمہیت وچ آئی
 دین سراسر عزم یقیں تے اخلاصوں و ڈیباں
 جہد تیکر دل فطرت دے ہے راز کچھ سانن والا
 سوادا بہر بندہ ابدی شان و دھان والا
 ظاہر سادہ دے زشت و خوب برابر جانے
 چڑھ آدے تے مکھاں تاسے ہون غریب اس آنے
 کوہ و دشت صحراواں والے قصے چھڈ پرانے
 دیر لا دل اپنے اندر سامتی یارسیا نے
 پاکے یاد بیاہاں کولوں تیز طبع اسے بھائی
 ڈاچی نوں راہ دس ٹرے ادہ آئے طرف نرائی

نواں زمانہ حنا صر زمانے تیرے نوں جہم آیا
 اوہدی مستی ترے پھلاں دی فے توں سرمایا
 توں تفسیر اوہدے رازاں ہی صاف مجسم ساری
 توں پہلا معمارا ہنناں دا توں ایہہ کس دھڑا ساری
 جدوا لے افرنگیاں اوہنوں پوت بنایا بھائی
 بن معشوق گیا ہر اوہنے ننگ نوکس و نجائی
 بھانویں مٹھا سوہنا دسد او انک محبوباں سارا
 بیٹھا اٹھو شوخ بڑا اے بے ایمان ہے بھارا
 ہر کچے نوں پکا کرے اے صحرائی بندے
 توں ویلے دی بن کسوٹی دور ہو دن دن مندے

دسیو مشرق الیو لو کوہن کہیڑی گل کرے

انسانیت افرنکیاں تھیں زار و زار ہن روتی !
 جیون جگ وچ ہنگامے دی صورت پیدا ہوتی
 دسیو مشرق و الیو لو کوہن کہیڑی گل کرے
 ابدی جوہ وچ روشن دیوا بال کوں اک دھیمے
 ابدیاں خاص ضمیراں اندر ہنگامے اٹھ آئے
 گزری رات، بنیری سورج نے آچان لائے
 یورپ اپنیاں شمشیراں توں خود گھسا مل ہو آیا
 لادینی دارولا اوہنے دنیا دے وچ پایا
 بھیدیاں دی کھل اندر ظالم ایہ بھگیا رورندے
 سرتھانویں جچھ لا بیٹھے نے بھیدیاں دے گل پندے
 انساناں تے تکلیفاں دا ہڑا ہنساں توں آیا
 بندیاں دے دل اُتے اہنساں پاروں غم دا سایا
 ابدیاں نظراں اندر بندے کچھ چکڑ کچھ پانی
 جیوں ابدے مکروں کوئی منزل ٹھیک نہ جانی

ایہ بتیوں جو نظری آوے ہے حق دے انواروں
 حکمت سارے جگ تے روشن ہے حق دے اسراروں
 حق دیاں تک نشانیاں جیڑا حق بولے ہوئے
 اصل اس حکمت دی تفسیر سراسر انظر ہوئے
 مومن بندہ ابدے کو لوں حصہ پاوے والا
 لوکاں دے تک حال دلاں وچہ سوز و دھادیں لا
 ابدی مٹی نوں جس دیوے علم کوئی رشنائی
 رب دے خوفوں ہو راوہ اول درجہ اندازے بھائی
 علم اشیاء و اساطیر دے مٹی کیمیا سحر دکھلائے
 پیرانگیساں ابدے کو لوں ای روئے پائے
 اہتاں عفتلاں فکراں اندر بھلا نہ دسد کوئی
 پتھر دل اہتاں دے ہوندے اکھ کدے نہ رشتی
 پنڈاں شہراں اندر اہیاں علماں نوں سوئی
 جبریل اہتاں دی صحبت توں شیطان دا بھائی
 افرنگی دی حکمت ایہو تیغساں تال لڑاے
 انساناں نوں قتل کراے تھیں جھگڑے پائے
 خیر و شر دی دنیا دے وچہ کی کینیاں پانا
 علم دہندہ دی مستی اوستھے کجہ نہ زناں دکھانا

میں افسوسوں افرنگیاں دے دستوراں تے دواں
 رونا آوے لادینی اندیشیاں تے سرکھوٹاں
 حق دے علم نول اپناں لوکاں جا دو گرمی بنایا
 جادو گرمی نہ اکھاں اپناں کھنراں دی راہ پایا
 ہر طرفوں اٹھ نکتے آدن کر دے زور زیادہ
 رہن دی تلوار ہمیشہ مارن تے آمادہ
 جان اپنی جے تن دے اندر فیروز بارہ چاہو
 لادینی دے اس جادو نوں جگ توں مار مکاؤ
 مشرق دی روح فیروز بارہ ترے تن وچہ آوے
 مغیاں دے آجندر کھولے ذوق و شوق و دہاؤ
 عقل جے دل دی تابع ہووے ہووے کم یزدانی
 دل توں جے آزاد ہو جاوے راہ پائے شیطانی
 جیون کی اسے ہر ویلے دے اندر کھچا تانی
 ملک جیش دے ولوں عبرت پائے محرم جانی
 یورپ دی ایہ شرع نہ جھکڑا جگ وچہ ہووے یارا
 گرگاں کاں حلال ہو جائے بھیدان داسب اڑا
 نقش نگار نویں ہن دنیا اندر آن دکھاؤ
 کفن چرانے والیاں کولوں امیدیاں نہ پاؤ

شہر جنیوا مکروں کا دن ہر ویلے آمادہ
 توں ایں بھید شکارا دہاتے اوہ پنچیر اسادہ
 نکتے ہین اچھے جہڑے گلاں وچ نہ آون
 اک جہان ایہہ شور و غل دا فتنے امٹھ امٹھ کہساون
 اے رنگاں وچ پھاتے ہوئے چھڑنگاں دا واسا
 اپنے آپ دا مومن ہو جا چھڑا سنگی ہا سا!
 سو دریاں دا تانا بانا ہتھ تیرے وچ ہوئے
 مشرق والیاں دی تاں عزت فرس کدھ کھلو
 اہناں توماں دی دوبارہ کر شیرازہ بندی
 صدق صفا دے جھنڈے دی تک عزت شان بلدی
 ابدیاں بندیاں جگ وچ جیون قوت پارں پایا
 قوت جمعیت توں ہوئے ملت دا سرمایہ
 قوت باہجہ مر اسر وھو کھارواں ہو رصلا حول
 قوت جس وچ رائے نہ ہوئے جھل پنے دیاں باہول
 سوز و سازتے داغ دلاں دے ایشیا و لول آئے
 جام شراب محبت والے ایشیا دے سرمائے
 عشق نوں دلبر بننے دے اندازاں ساں سکھلائے
 آدم گر بننے دے سارے راز نیساں سمجھائے

دین ہندوانج سہانا ہے مشرق دے گھر دا
 مٹی پاک اس مشرق دی تے رشتک زمانہ کردا
 پرویاں دے وچ چھپے ہوئے راز اسان دا کیتے
 سورج اسیں تے ساں تول سورج جام محبت پیتے
 ساڈیاں نیاناں نے موتی سپیاں وچ بنائے
 بحر و بر نے روئے ساڈے طوفاناں تول پائے
 روح اسادی بلبل دے دل اندر سوز دکھاوے
 لہو اسادا پھلاں اندر رونق روپ ودھاوے
 فکر اسادیں راز وجوداں دے ہر طور پچھان
 تار وجوداں دی تے زخم لادن دا ڈھنگ جان
 داغ محبت دے دچہ ساڈے سینے ویکھ بھلا گیا
 ہر راہ اندر روشن دیوے رکھے کارن راہیاں
 اے تہذیب تے دولت و دین دا تول امین سہارا
 بغلوں کڈھ ہتھ چٹا اپنا روشن کر جگ سارا
 امھ امھ دیاں پچیاں گنڈھاں کھول جو انا شیرا
 افرنگیاں دا پچھا چھڈے راہ حق دا ہے تیرا
 نقشے مشرق والیاں دی جمعیت دے دکھلاؤ
 قصے اپنے شیطاناں دے ہتھوں آن چھڑاؤ

افنگی تے افرنگیاں دی توں سبب چوانچا پئے
 کد توڑی وچہ قید اوہدی دے ہے نئے وقت و ہانے
 زخم اوہدے تھیں نشتر اوہدے اوہد اسوتی دھاگا
 ندیاں خون اسان توں وگے سیوے اوہ کرواہا
 توں خود جانے شاہی اج دی قہر تلور سد ہائے
 تلواراں دی قہر وں تاجر شاہنشاہی پائے
 دکاناں وے پھٹیاں اوتے رونق تھناں تاجہاں
 دکاناں توں نفع کمساون شاہیوں لین خراجاں
 اوہ شاہ جیہڑا دنیا اندر تاجر بن کے آیا
 اوہدی مٹھی بولی اندر ہووے زہر سمایا
 جے توں حساب کتاب اوہناں دا ٹھیک ٹھیک پچھانے
 ریشم اوہناں دے توں نازک کھدر اپنا جلنے
 بے پرواہ ہو چھڈ اوہناں دیاں چلدیاں ہیں مشیناں
 سردی دے وچہ مرنا چنگانہ سردیاں اوہ زیناں
 بن بھڑیاں بن لڑیاں مارن اوہناں طور طریقے
 اہدیاں ٹھیک مشیناں کرے پھر دے موت سلیقے
 اپنی ماڑی بوری چنگی ستالیناں دے بدلے
 ساڈے بے وق بہتے چنگے فرزیناں دے بدلے

اوہ دے موتی جھوٹے سارے رگ لعلوں چہ دے
 ایہ سوداگر سگ دے تانے وچوں خشبو کھچے
 سو گنڈاں تول اپنے کساں اندراپوں پایاں
 پگ اپنی نہ وہ ہتھ دے دیکھ تماشاں پرایاں
 ہوشاں والیاں اوہ دے منکیوں مے کدی نہ پیتی
 جہے پیتی مویا او سے مے خانے چپ کیتی
 ٹھنڈا ہا سا مل نہ پائے چھڈ ایہ کھید بکھیرے
 بالال ہارولائے سانوں دے کے لڈو پڑے
 ایہ سوداگر مشنریاں دے دل دے حال پچھان
 کی آکھاں سوداگر جادو کرنے ہر شے جاسان
 رنگاں راگاں تھیں ایہ تاجہ نفع کماون والے
 انھیاں وانگول گاہک اسیں آل دھوکا کھاون والے
 جو کچہ تیری مٹی وچوں اے حیرا ہر آوے
 اوہو ای وسیج، اوہو پاگل تے اوہو امی تو کھاوے
 اپنا آپ لیا تک جہاں اوہ نے دانا بستے
 آپ بناتی منجی پیڑھی رہے اپنے وچ دھندے
 ایس زمانے دے اس مکر فریبوں غافل بندے
 دھوکا تینوں دے نہ جان یورپ دے خوش دھندے

ترے ابریشم تول اوہناں متالی نہیں بنائے
 اوہو تیرے اگے رکھے تلینوں ہوش نہ آئے
 اوہدے ظاہر تول تول کھائیں ہر ویلے پایا دھوکا
 رنگ نمائش اوہناں دی گئے جائے چنگا چو کھا
 رواؤہناں دریاواں تول تول موج نہ جتھے اٹھے
 غوا صاں دے کولوں جنہاں موتی ہوسن لٹے

حضرت رسالت مآبؐ اگے عرضاں

دس اپریل ۱۹۳۶ء نوں دارالاقبال مہجواں چ سالاں
راتیں خواب وچ سرسید احمد خاں ہوری ملے تے
فرمایا اپنے روگ بارے حضرت رسالت مآبؐ اگے عرضاں کہ

پشت پناہ عنریباں دی اے مان تران اسدا
موتوں ڈرو دی قوم پچسا لے دخت پے گل ڈاہے
لات منات پرانے سن توں سارے ساڑ مہا
توں جیون دے جگ دے اندر نوں طریق سکھا
ذکراں فکراں انساں جاناں دی دنیا دے اندر
توں نماز سوویہ صبح دی توں بانگ اللہ اکبر
اذت سوز سروداں اندر لا الہ توں آدے
فکراں دی شب روشن سر پر لا الہ توں آدے
گادان کھوتے اساں کدے نہ اپنے رب بناتے
اساں نجومیاں کاہناں اگے کدی نہ سیس تولے

ز معبوداں پیراں اگے سر سجائے رُچ دھریا
 نہ سلطاناں میراں تے گھر کرن طواف نہیں وڑیا
 ایہ تیرا فیضان حبیبِ راحت نہ بتا
 فکر احسان تیرے نے پالے دلوں بجانوں مٹا
 ذکر تیرے توں ہونا اجاڑے ذوق سرور زیادہ
 توہماں ایسے فقروں شوقوں ہوں غنیور زیادہ
 اے ہر راہی دی توں منزل توں امی حق ٹسکا نا
 ہر راہی دے دل دے اندر شوق ترا من بھانا
 ساڈے ساز سہراں نہ کڈھن ایس طرحاں آٹے
 زخمہ جیوں جیوں مارن رگ تے راگ نہ اکھٹن ستے
 عرب عجم دے اندر بھوں بھوں میں ایہو امی ڈھکا
 بھل گئے اناں محمد کوکی بولہبب ناں مٹھا
 ایہہ اولاد مسلماناں دی جہدیاں سوچاں عالی
 وچ بہنیریاں وڈی سینے رشتہ نانیوں نے خالی
 جوش جوانی والا مکار ریشم وانگوں ہوئے
 دل دے اندر سدھداں مویاں شوقِ دلچھ موئے
 پتر بنے غلاماں دے تے ابن غلام سدھ ہائے
 آزادی دل سوچن ولے کم سدھ ام بتائے

مکتب دلیاں نے دل و چوں دینی شوق مکایا
 نہیں اوہناں دل جھاتی پانی ایہو اسی نظری آیا
 اپنا آپ بھلا بیٹھے نے یاد فرنگی رہنبرے
 روٹی جوں دی اہناں ہتھوں کھا کے دی خوش رہنبرے
 جاناں و تیج جہسا ناں اندر روٹی کھا دن گئے
 دل میرے توں آہیں اٹھن نیر اکھیاں توں و گئے
 ایہہ سر اٹے دیاں مرغیاں وانگوں دانے چکے والے
 نیلے پھت ول مار اڈاری نہیں اے اڈن والے
 مکتب دے استاد اساد دے ہوئے اے منھے بولے
 کوئی گل نہ دسن پیچ دی مر گئے کی کوئی بولے
 افنگیاں دی اگ نے سب دی ہر شے چھوک جلائی
 دنیا ساری دوزخ وانگوں اہناں آن بنائی
 مومن بندہ موت دیاں نہ رمزاں تھیک پچھانے
 اللہ باہجہ نہ غالب کوئی دل اس دانہ جانے
 سینے دے وچ ایس سببوں دل اہرا اے مویا
 کھا دن پیون باہجہ نہ جانے کی پایا کی کھویا
 سو سو منساں کر کر اپنے ٹہڈ وچ روٹی پائے
 اک روٹی دے کارن جی جی یاں ہاں کردا جائے

افرنگیاں توں جا حشر بدیے لات منات نیار
 مومن ہو کے کافراں والے اندیشے نے سارے
 قم باذنی آکھ حبیباً اکراہتساں نوں زندہ
 اللہ ہو تھیں دل اہناں دے ہو جاوے تائبندہ
 مغرب والیاں دے جادو تھیں ہو گئے درمائد
 افرنگی بے ضربوں حیدریں سانوں مارن آندے
 توں قریش عرب و امولاجسام اہناں دے پھنے
 اللہ ہو توں مست اک بندہ اکہل اسادے بنتے
 تاں ایہہ مسلمان اک داری فیہراپتے دل تنکے
 اپنا آپ پچھانے اپنا سراچتا کر سکے
 اک داری اسے شاہ سوارا اسانوں ول موڑ مہاراں
 حرف میرے آسان نہ بولن کیونکر عرض گزاراں
 آرزواں نے دل دے اندر جو نہ حرف پچھانن
 شوق کدے محکوم ادب نہ ہووے سارے جانن
 ایہہ آکھے لب کھول دلائے درودلاں دے پہولو
 اوہ آکھے اکھ کھول نہ ایتھے ہو بے ادب نہ بولو
 چائے طرفاں پہون حبیباً تیرے چار دوالے
 اک نگاہ کر دور ہو جساوے ایہہ مندرے دن کالے

میرا ذکر تے فنکر توتی این محکم عرفان توں ای
 میری کشتی دریا توں ای میرا طوفان توں ای
 مویا مار یا بہرین دسیواں حالوں زار منسا نا
 دنیا اندر میرے کارن کسے نہ تنیسا تانا
 مینوں دسن حرم پناہ دا تیریاں سونہیاں گلیاں
 دل دے اندر رکھ امیدیں میں تیرے دل چلیاں
 سینے وچوں اوہ آواز اں کیس کن کڈھ لیا واں
 جس اک ساہ توں پھل کھڑن تے باغ بہار کھاواں
 میرے راگ رگاں دے اندر ٹٹ گئے نے سائے
 دل وچ شعلے بج گئے نے باہر آون توں ہائے
 سوز جگر دا جان مری وچ کجہ باقی نہ رہیا
 دل وچ لطف قرآن پڑھن دا وی ہن ہو گیا بہیا
 اوہ رونا جو سوز سببوں دل وچ نہ سمیوے
 کد توڑی وچ سینے میرے نال آرام اوہ تھیوے
 اوہ دے کارن لمی چوڑی اک دنیا میں چاہواں
 نول اسماناں دی وسعت وچ اٹھ کے ولایاواں
 کی آکھاں اک درد انوکھا تن من وچ سمایا
 تیری اک نگاہ جیسیا دار و اس دا آیا

جان نہسانی میری ایس ہو ادا بھار نہ چائے
 بدبو تلخ مشام میرے نوں ہرگز ذرا نہ پہائے
 میں در ماندہ عاجز بندہ کم کوئی نہ ہوئے
 بالال ہار میں روواں تھاں تھاں روگ کے نوں کھوئے
 کوڑی تلخ دوا میں ویکھاں شکر وچہ ملائی
 منہ کہٹ کے پیاسے میرا چسارہ گرہن بھائی
 میں بھیری وانگہن منگاں تیرے توں خوشحالی
 تاں اوہ دن فرمڑ کے آون اے دجگ مے والی
 عاسیاں اوگنہاراں اوتے تیسرا کرم زیادہ
 بخشش تیری جیوں ماں پترکان رکھے آمادہ
 شب پرستاں نال میں رکھاں ہر دم عنبر لڑائی
 تیل میرے پاد یوے اندر تاں دیوے رشتنائی
 اے تیرے توں جگ مے اندر نوایاں نت بہاراں
 اک نگاہ دایم سوالی جان تیرے توں واراں
 خود تو جانیں تن دی عظمت بس اک من توں ہووے
 محبوباں مے پر تو توں امی تن خوش من توں ہووے (دہی)
 غیر اللہ دے کولوں میتھوں آس نہ ٹالی جاوے
 یاں مینوں شمشیر بناوے یاں کلید بناوے

دین سیانن اندر میری فکر چالاک زیادہ
 پیر کردار سنوارن دل رہی مٹی صرف آمادہ
 میرے تیشے نوں محسوس با تیز زیادہ کروے
 کوہکن نالوں محنت چو کھی دے وچ نظر دے
 مومن ہاں میں من اپنے دا کافر نہیں میں آیا
 اپنی سان تے لادے میں کوئی بدگوہر نہیں آیا
 بھانویں عمر میری دی کھیتی بے حاصل ہے آئی
 چھوٹی جہی اک چیز ہے دل جو تن اندر میں پائی
 لوکاں کولوں سینے اندر میں پھپکا کے رکھاں
 سم تیرے شبیر دا آقا میں او بدے تے نکال
 میں اوہ بندہ جس نوں مال متاع نہ وار اکھائے
 بے حضوری توں اسے چنگا اوہ بندہ مر جائے
 تیرے کولوں کرداں دے دل سوز عرب دا پایا
 مینوں کول بلا اسے آقا رکھ میرے تے سایا
 بندہ عاجز لالے وانگول دا غ رکھے وچ سینے
 میرے غم دی سار نہ رکھن میرے یار نگینے
 میں بندہ جو و سبلی وانگول روواں رولا پاواں
 اولورنی روواں روو اپنی جستان و سبواں

میں جنگل و چ سلگاں کلا جیوں سگے اک بھی
 قافلے والے لہ گئے نے پی سگے اک بھی
 اس دنیا دے اندر آتا کھلیاں دسن فضاواں
 میں اڑیکاں قافلے والے اچیاں کر کے باہواں
 ہجر فراقاں اندر میری جہان نمائی رووے
 آپیں دل تھیں اٹھن مولا کی ہووے کی ہووے

تمام شد

احمد حسین احمد

۲۳ - ۸ - ۱۹۸۴ء

